

Vodna grebenika, princeska iz močvirja

Besedilo: Alenka Mihorič

Ko se ljubitelji rastlin sprehajamo po naravi, radi pogledamo tudi bujno rastje v različnih vodah, na primer v jarku ob poti ali pa v mlaki. Nekatere rastline potrebujejo za uspevanje stalno mokro okolje. Ob sprehodu po okolici Bevk na Ljubljanskem barju, kamor sem najprej prihajala zaradi poljan močvirskih tulipanov oz. logaric (*Fritillaria meleagris*), sem mesec kasneje našla še mnoge zanimive in atraktivne vlagoljubnice, na primer poletni veliki zvonček (*Leucojum aestivum*) in grebeniko.

Spomladi nas posebno razveselijo rastline z lepimi cvetovi. Le kdo ne pozna trobentice? Na Barju pa te niso prav pogoste. Edina naša jegličevka (Primulaceae), ki ji prija voda, je vodna grebenika (*Hottonia palustris*). Zraste lahko kar do 70 cm visoko. Steblo, ki je dokaj močno in zvezdastodlakavo, se s spodnjim delom ukoreninja v blatu, stranske korenine pa prosto plavajo v vodi. Listi so potopljeni pod gladino, veliki so do 8 cm, imajo navidezna vretenca in so pernato nacepljeni v ozke, 3–5 cm dolge roglje (dvojni 'glavnik'). Iz vode pogledajo le ob večjem upadu vode. Listi nekoliko spominjajo na liste rmanca (*Myriophyllum* sp.), vendar imajo ti liste nameščene v pravih vretencih, medtem ko so pri grebeniki listi nameščeni spiralasto. Cvetovi so beli ali rožnati, imajo rumen golt, venec je širok 2 cm. Združeni so v podaljšano socvetje, po 3–6 skupaj v navideznem vretencu. Najprej se odprejo cvetovi v spodnjem 'nadstropju', nato v višjih vse do vrha. Cvetenje zato traja dlje; navadno se začne maja, lahko tudi prej, če je rastišče v toplejšem območju. Na hladnejših krajih grebenika cveti v juliju. Cvetovi so dvospolni, oprahujejo jih žuželke, včasih pa se samooplodijo (zanimiv pojav imenujemo kleistogamija – oprahujev v zaprtem cvetu).

Rastišča te vodne princeske so stoječe in počasi tekoče vode, mrtvice, vodni jarki in mlake. Na območju, kjer sem se gibala, so grebenike rasle v družbi z navadno kalužnico (*Caltha palustris*), trpotčastim porečnikom (*Alisma platago-aquatica*), šaši (*Carex* sp.),

Vodna grebenika (*Hottonia palustris*). (foto: Alenka Mihorič)

Listi vodne grebenike (*Hottonia palustris*) in vretenčastega rmanca (*Myriophyllum verticillatum*) – ožji listni segmenti. (foto: Branka Trčak)

žabjim lasom (*Callitriche* sp.), grenko penušo (*Cardamine amara*), brestovolistnim osladom (*Filipendula ulmaria*), vodno peruniko (*Iris pseudacorus*) in nekaterimi drugimi vodnimi rastlinami.

Kje utegnemo naleteti na vodne grebenike? Občudujemo jih lahko na Ljubljanskem barju, v Pomurju, v spodnjem delu Posavja, pri Mozirju in v Vipavski dolini, redko drugje v Sloveniji. Raste tudi drugod v Evropi in severni Aziji. Angleško ime rastline je *water violet*, čeprav ta postavna jegličevka nima nič skupnega z vijolicami.

Vrsta je ogrožena, ker ljudje izsušujejo močvirja in s tem pridobivajo več površin za kmetijsko ali kakšno drugo rabo. Vodna grebenika je zato uvrščena na *Rdeči seznam ogroženih rastlin* (V – ranljiva vrsta). Morda ne bi bilo slabo, da bi jo zavarovali, podobno kot so zavarovali perunike, močvirske logarice, poletni veliki zvonček in druge rastline.

Še zanimivost: vodna grebenika spada med 38 rastlin, iz katerih je Edward Bach v 30. letih prejšnjega stoletja izdeloval svoje kapljice za tako imenovano cvetno zdravljenje. Znanstvene raziskave kasneje niso potrdile, da bi imela grebenika kakršen koli vpliv na potek katere koli bolezni. Ni pa čudno, da so ljudje lepo cvetočo vodno rastlino posvojili in jo ima marsikdo v domačem ribniku. Poleg tega, da čistijo vodo in jo bogatijo s kisikom, ki ga potrebujejo vodne živali, so njeni listi tudi zelo dekorativni. Zato je všeč tudi tistim, ki imajo akvarij, tudi če jim za cvetje ni kaj dosti mar. ☺